

Private geluidbubbles en stedelijke openbaarheid

AUTEUR Yvonne Rijpers

Mijn eerste gedachte bij het zien van *Sound moves. iPod culture and urban experience* (2007) van Michael Bull was: wat een geweldig onderwerp om onderzoek naar te doen en een boek over te schrijven! De achterflap belooft nieuw stadssociologisch terrein aan te boren: de auditieve ervaring van het sociale met tussenkomst van mobiele communicatietechnologieën... Het klinkt misschien een beetje vaag, maar ook erg intrigerend.

Bull is geen vreemdeling op het gebied van sociale wetenschappen en muziek. Eerder deed hij onderzoek naar gebruikers van Sony walkmans voor zijn boek *Sounding out the city. Personal stereos and the management of everyday life* (2000). Bull geeft ook nu weer erg hoog op van zijn onderwerp in kwestie: de iPod is "het symbool van het westerse verhaal over stijgende mobiliteit en privatisering."

Wat is het verhaal van de iPodcultuur en de stedelijke ervaring? In het kort stelt Bull dat iPodgebruikers zich in hun eigen 'geluidbubbles' bewegen. We leven in een turbulente, complexe en chaotische wereld, waar de iPod de droom van een zuivere, eigen ervaring in vervulling laat gaan. Waar andere media, zoals televisie, de gebruiker een vals gevoel van aanwezigheid in de wereld verschaffen – je waant je vanuit je luie stoel onderdeel van de buitenwereld – biedt de iPod je de mogelijkheid de stedelijke omgeving echt te beleven, terwijl je persoonlijke muziekkeuze uit je iPod individuele emoties oproept. Binnen deze 'geluidsbubbles' sluiten de iPod gebruikers zich af van de sociale en geografische ruimte van de stad, waardoor deze verarmt; alle plekken worden 'non-spaces' en we zijn steeds meer 'alonetgether'. Maar wacht eens even... De iPod is toch zeker niet het eerste mobiele stuk consumententechnologie dat deze ervaring verschaft? Je kon je walkman en cassettebandjes toch ook overal mee naartoe nemen? De grammofoon van eind negentiende eeuw werkte prima in de buitenlucht. Die paste natuurlijk niet in je broekzak, maar dat weerhield mensen er niet van om buitenshuis muziek te luisteren en hun omgeving daardoor anders te ervaren. En wat te denken van hét icoon van het begin van de hiphop: de gettoblaster?

De trendbreuk wordt niet bewezen, omdat die er vermoedelijk helemaal niet is.

Naarmate het boek vordert, wordt het onderwerp steeds ongreepbaarder. Wat iPodcultuur precies is, wordt niet echt duidelijk. Afhankelijk van de strekking van de afzonderlijke hoofdstukken wordt het thema uitgebreid met automobilititeit en telecommunicatie, wat een beetje

verwarrend werkt. Als je een trendbreuk wilt aantonen in de beleving van de stedelijke omgeving, moet je een vergelijking maken tussen vroeger en nu. Dan zou ik me niet hebben afgevraagd wat het verschil was tussen de iPod en de grammofoon, gettoblaster, walkman of mobiele telefoon en een mp3-speler. De voornaamste reden dat deze vergelijking niet duidelijk in het boek naar voren komt, is volgens mij omdat er van een daadwerkelijke trendbreuk eigenlijk geen sprake is. Om zijn verhaal te illustreren citeert Bull veel belangrijke auteurs uit het veld van de sociologie en de stadsstudies. Simmel, Sassen, Castells, Augé, Sennett, Bauman en Urry: ze komen in (soms pagina's lange) citaten allemaal voorbij. Waarom? Vaak is de samenhang met het onderwerp niet helemaal duidelijk, waardoor de citaten vooral het beeld oproepen van iemand die zoekende is. Het onderwerp is op het eerste gezicht inderdaad pakkend, maar het gaat gepaard met een rammelende theorie die steun probeert te halen uit gedegen theorieën die hier echter niet of nauwelijks op van toepassing zijn. Dat verklaart vermoedelijk ook waarom de citaten slechts citaat blijven en niet in eigen bewoordingen en in relatie tot het thema worden uitgewerkt. Het gevoel dat rest is dat het verschijnsel iPod, het uiterlijk, het simpele design en de snelle verspreiding ervan, indruk op de auteur heeft gemaakt. De context waarbinnen dit fenomeen is ontstaan en tot volle wasdom is gekomen, is hij echter uit het oog verloren. Mijn eerste gedachte na het lezen van dit boek: wat een gemiste kans! Men kan beter een iPod kopen dan dit boek!

Bull, M. (2007) Sound moves. iPod culture and urban experience. Oxford: Routledge. ISBN 9780415257510.